

«Οι Οικογένειες του Ενός Ατόμου»

της Βούλας Λαμπροπούλου*

Την αλλαγή των αξιών και των μοντέλων την έχουμε λίγο-πολύ αντιληφθεί όλοι τα τελευταία χρόνια. Αναγκαζόμαστε πολλές φορές παρασυρμένοι συνειδητά ή ασυνείδητα να αποδεχθούμε καταστάσεις και πεποιθήσεις, τις οποίες λίγα χρόνια πριν θα μας ήταν δύσκολο, να μην πω σε ορισμένους, αδιανόητο.

Και δεν εννοώ να αποδεχθούμε κάτι πιέζοντας τις συνειδήσεις ή τις αρχές μας, αλλά εννοώ τη φυσική κατάληξη που έχει κάτι λογικό και εφικτό που κάποτε δε μας άφηναν να δούμε. Αν ήταν δυνατόν άλλοτε να δεχθούμε κάτι έξω από το μοντέλο της ευτυχισμένης ή της επιτυχημένης οικογενειακής ζωής, που δεν αποτελείτο από πατέρα - μητέρα - παιδιά!

Τι μηχανισμοί είχαν επιστρατευτεί και τι διεργασίες είχαν επιτευχθεί για να διοχετευτεί η αμετάθετη και ακλόνητη, μέχρι προ τινος, εικόνα του χρηστού και ολοκληρωμένου ανθρώπου δεν αξίζει να εξηγήσουμε.

Επίσης το τι μελάνι έχει χυθεί από τους αυτοδιοριζόμενους σπηλοβάτες της οικογένειας και «ηθικούς» αναμορφωτές — που θέλουν να «σώσουν» τον κόσμο— δε λέγεται. Σείονταν οι άμβωνες των ναών, δονούνταν τα βήματα των πολιτικών κέντρων, ηχούσαν οι αίθουσες των σχολείων (των παρθεναγωγείων φανταστείτε) για γάμο και παιδιά (προ πάντων αγόρια) με κάθε μέσο, με κάθε θυσία.

Έτσι «περιθωριοποιούσαν» ανελέητα όλα τα άτομα που ζούσαν μόνα τους, τους αχρήστευαν, τους έκαναν πλύση εγκεφάλου ότι είναι δυστυχείς και έτσι οι ίδιοι δεν ένιωθαν πόσο χρήσιμοι και λειτουργικοί ήταν και πόσο αυτόνομοι και ευτυχείς.

Εξ άλλου κανένας δε μπορούσε να φανταστεί την έννοια της οικογένειας, που να μπορεί να λειτουργεί δυναμικά και ολοκληρωμένα, αποτελούμενη από τη μητέρα και τα παιδιά, ή από τον πατέρα και τα παιδιά, ή από δύο ανθρώπους που δεν έκαναν παιδιά, ή που πάντρεψαν τα παιδιά τους, ή που εκείνα έφυγαν από τη «φωλιά» χωρίς κανένα δράμα, ή τέλος από το σπιτικό του ενός ατόμου άνδρα ή γυναίκας που παντρεύτηκε ή δεν παντρεύτηκε ή που ο σύντροφός του έφυγε κάποτε.

Παλιά, στην προβιομηχανική εποχή έπρεπε να πάρεις κάποιον για να φας ψωμί. Ο Ησίοδος παρήγγελε στον αδελφό του ότι στη ζωή του χρειαζόταν

«μία γυναίκα και ένα βόδι για να οργώνει τη γη»

και αυτά ήταν αρκετά. Έπρεπε κάποιος να είναι στο χωράφι και κάποιος να φροντίζει το σπίτι, να ζυμώνει και να μαγειρεύει. Όταν θα γερνούσες και δε μπορούσες να δουλεύεις στα χωράφια έπρεπε κάποιος να σε φροντίζει και γι' αυτό «οι υπηρέτες των γηρατειών σου ήταν τα παιδιά» που έπρεπε οπωσδήποτε να αποκτήσεις.

Στη βιομηχανική εποχή έπρεπε να κάνεις παιδιά για την παραγωγή και αυτό το λέγανε «χρήσιμους ανθρώπους στην κοινωνία και το σύνολο». Η βιομηχανία χρειαζόταν εργατικά χέρια και προμηθευόταν φθηνά και εύκολα ιδιαίτερα από οικογένειες παραγωγικές πολλών παιδιών.

Σήμερα στη μεταβιομηχανική εποχή που οι άνθρωποι δεν νοιάζονται πλέον για την παραγωγή ή την αναπαραγωγή, αλλά επιδιώκουν να ζήσουν και να ευτυχίσουν με τις δικές τους δυνάμεις, βρέθηκαν αντιμέτωποι με μια νέα ζωή.

Έτσι μια οικογένεια, ανεξάρτητα του αριθμού των ατόμων που περιλαμβάνει, για να λειτουργήσει σωστά και ολοκληρωμένα ή για να κάνει ευτυχισμένα τα μέλη της, ανεξάρτητα πάλι του αριθμού τους, πρέπει να πληροί ορισμένες προϋποθέσεις και να εξασφαλίζει επαρκώς τις ανάγκες της.

Πρέπει πάνω απ' όλα τα οικονομικά της να είναι επαρκή για κατοικία, στοιχειώδεις ανέσεις και αντιμετώπιση εξόδων καθημερινών. Πρέπει περισσότερο να καλύπτει τα μέλη συναισθηματικά, να τα καταστήσει κοινωνικώς υγιή και αποδεκτά. Πρέπει να προστατεύει τα ενδιαφέροντά τους τα κοινωνικά, τα καλλιτεχνικά και εν γένει τα πνευματικά. Πρέπει τέλος να τα εξασφαλίζει και να τους παρέχει τις απαραίτητες προϋποθέσεις για ευτυχία, πρόοδο και προκοπή με την ομαλή ένταξή τους μέσα στην κοινωνία, όπου θα είναι έτοιμα να δώσουν και να δεχθούν.

Αν συντρέχουν όλες αυτές οι προϋποθέσεις τότε μια οικογένεια είναι λειτουργική,

υγιής και ευτυχής. Και αυτή μπορεί σήμερα να είναι και η οικογένεια του ενός ατόμου. Κατέχει έτσι ισοδύναμη θέση με τις άλλες μορφές οικογένειας που ανθούν και ευημερούν στη σημερινή κοινωνία και πολλές φορές βρίσκεται και σε πλεονεκτικότερη θέση.

Όταν τα σπιτικά των οικογενειών του ενός ατόμου δεν καλύπτονται μόνο οικονομικά, αλλά γίνονται και σίγουροι τόποι αυτάρκειας και ολοκλήρωσης κάποιες προσωπικότητας που τα κατοικεί, που είναι ανοιχτά σε φίλους προσωπικά διαλεγμένους και όχι από κάποιο άλλο μέλος επιβεβλημένους, όταν διαθέτουν τα ενδιαφέροντά τους όπως θέλουν και αποκτούν συντροφιά ή την διακόπτουν κατά επιθυμία και βούληση, γιατί να μην είναι σε πλεονεκτικότερη θέση;

Όταν δεν στερούνται από τα αγαθά του πολιτισμού ή της κοινωνίας που παρέχονται σε όσους ανήκουν σ' αυτή και συμμετέχουν ενεργώς σε κάθε εκδήλωση, γιατί να μην ευτυχούν και να ευημερούν; Δεν απαιτούν από κανέναν.

Πόσες φορές αυτά τα σπιτικά δεν γίνονται στέκια καλλιτεχνικά και φιλολογικά που προωθούν θέματα πνευματικά, ηθικά, φιλανθρωπικά, πολιτικά. Άλλες τόσες φορές παρέχουν ζεστασιά σε δικαίους και αδικούς, συμπόνοια σε συνανθρώπους και σε ζώα, φιλοξενία σε ποινεμένους και επιτυχημένους και ακοή —αυτό το τελευταίο είναι ακριβό και δυσεύρετο— σε μεγάλους και μικρούς.

Η πλήρης αυτάρκεια που εξασφαλίζεται σ' αυτές τις οικογένειες με τη βαθειά επίγνωση και την αξιοπρεπή ανεξαρτησία γίνεται στοιχείο για μελλοντική ολοκλήρωση και ευτυχή διαβίωση.

Όλες αυτές οι έννοιες και οι αξίες ξεχασμένες και πεθαιμένες στα μικρά κουτιά που τα λένε διαμερίσματα, που τα πόδια του ενός ακουμπούν στη μύτη του άλλου, με τις ποικίλλες μεμφιμοιρίες μιας σταχτοπούτας που δεν πήρε το βασιλόπουλο, ενός αφέντη που δεν είναι και τόσο σίγουρος τελευταία γι' αυτό —κάτι η φάλαιρα και η κοιλιά, κάτι τα παιδιά που δεν τον υπολογίζουν πια— πού έχει καιρό πλέον κανείς για φιλοξενίες και συναναστροφές.

Αρχίζει να απομακρύνεται πλέον οριστικά ή που δεν συγκινεί πια η εικόνα που μας βομβαρδίζει η τηλεόραση καθημερινά από διαφημίσεις βιομηχανιών που βγάζουν μακαρόνια και απορρυπαντικά και που προβάλλουν ευτυχισμένες μαμάδες, γιαγιάδες και παιδιά. Πάει και η εικόνα από ένα ξελιγωμένο μπαμπά που του φτιάχνουν άλλοι μακαρόνια και που χαμογελάει ατε-

λείωτα και χαίρεται ηλίθια.

Τα ενδιαφέροντα πλέον του κοινού είναι περισσότερο πνευματικά και οι οικογένειες τρέφονται με φιλοδοξίες και όνειρα για καλύτερη ποιοτική ζωή και θέτουν στις επιδιώξεις τους προτεραιότητα για την ολοκλήρωση και την αυτάρκεια της προσωπικότητας των μελών που τις αποτελούν.

Σημείωση σύνταξης:

Έχουμε επιφυλάξεις κατά πόσο το ανεξάρτητο νοικοκυριό ενός ανθρώπου μπορεί να αποκληθεί «οικογένεια». Πάντως αναμφίβολα αποτελεί «κοινωνική μονάδα» εξίσου σεβαστή με κείνη των περισσότερων ή μόνο δύο προσώπων εξίσου κοινωνικά χρήσιμη. Αντίθετα η τυχόν περιθωριοποίησή της είναι κοινωνικά επιζήμια και αναχρονιστική.

* Η κα Βούλα Λαμπροπούλου, είναι Μέλος του ΕΔΠ Φιλοσοφίας του Πανεπιστημίου Αθηνών.